

**PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH
DLA KAMIENICY CZYNSZOWEJ
PRZY PL. BERNARDYŃSKIM 4 W POZNANIU**

OPRACOWAŁ:
mgr Krzysztof Milanowski

KRZYSZTOF MILANOWSKI
[Signature]
KONSERWATOR / ZABYTKOZNAWCA
NR DYPLOMU 2067

POZNAŃ 2020

SPIS ZAWARTOŚCI

I. CZĘŚĆ FORMALNO – PRAWNA.....	3
II. INFORMACJE WSTĘPNE	6
III. LOKALIZACJA OBIEKTU.....	7
IV. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ.....	8
V. CEL I ZAKRES PRAC BUDOWLANO-KONSERWATORSKICH	9
VI. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH	11
VII. REKONSTRUKCJA PIERWOTNEGO OPRACOWANIA KOLORYSTYCZNEGO.....	18
VIII. DOKUMENTACJA FOTOGRAFICZNA	

I. CZĘŚĆ FORMALNO – PRAWNA.

UNIwersytet Mikołaja Kopernika w Toruniu	
Wydział Sztuk Pięknych nazwa jednostki organizacyjnej uczelni	
	
DYPLOM	
Pan(i) Krzysztof Jan Milanowski Imię i nazwisko	
urodzony(a) dnia 16 czerwca 1971 roku w Wągrowcu	
odbył(a) studia wyższe magisterskie/5-letnie/ na kierunku Ochrona Dóbr Kultury	
w zakresie konserwatorstwa	
z wynikiem dobrym	
i uzyskał(a) w dniu 11 maja 1999 roku	
tytuł magistra	
/-/R.Drzewiecki Dziekan	
/A.Jamiołkowski Rektor	
Toruń dnia 11 maja 1999 roku	

(podpis posiadacza dyplomu)

Nr 2067
(numer dyplomu)

MEN - I - 3a SW
ZG Pol. Śl. z. 51/97

Wojewódzki Oddział Służby Ochrony Zabytków
Województwa Kujawsko-Pomorskiego
ul. Łazienna 8, 87-100 TORUŃ
tel. (056) 655 47 51, (056) 621 06 92
fax (056) 655 46 84 REGON 005740463

.....
/oznaczenie organu/

Toruń, 01 czerwca 1999 r.
/miejscowość, data/

I.dz. WO.SOZ - 1573/99

ZAŚWIADCZENIE Nr 15/99

Na podstawie art. 217 § 2 pkt 2 Kodeksu postępowania administracyjnego, i § 17 i 18 oraz 20 rozporządzenia Ministra Kultury i Sztuki z dnia 11 stycznia 1994 r. o zasadach i trybie udzielania zezwoleń na prowadzenie prac konserwatorskich przy zabytkach oraz prac archeologicznych i wykopaliskowych, warunkach ich prowadzenia i kwalifikacjach osób, które mają prawo prowadzenia tej działalności (Dz. U. Nr 16, poz. 55) **stwierdzam, że:**

Pan/i/ **mgr Krzysztof Milanowski**
urodzony/a **16 marca 1971 r. w Wągrowcu**
zamieszkały/a/ **w Toruniu, ul. Rydygiera 22 d/50**
posiada kwalifikacje w zakresie: **pełnienia nadzorów konserwatorskich przy remontach obiektów zabytkowych.**

Niniejsze zaświadczenie nie zwalnia od obowiązku każdorazowego uzyskania zezwolenia wojewódzkiego konserwatora zabytków na prowadzenie prac przy zabytkach, określonego przepisami powołanego wyżej rozporządzenia.

Kopię zaświadczenia składa się do akt znajdujących się przy rejestrze wydanych zaświadczeń o kwalifikacjach.

Zaświadczenie wydaje się na wniosek zainteresowanego.

Otrzymuje:

1. Pan/i/ (adres)
Krzysztof Milanowski
ul. Rydygiera 22 d/50
87-100 Toruń

Krzysztof Milanowski

Oplatę skarbową w wysokości
3,00 zł skasowano na wniosku

Wojewódzki Konserwator Zabytków

mgr Maciej Obremski

.....
podpis z podaniem imienia,
nazwiska i stanowiska służbowego

Wojewódzki Urząd
Ochrony Zabytków w Toruniu
ul. Łazienna 8, 87-100 TORUŃ
tel. (056) 655 47 51, (056) 621 06 92
fax (056) 655 46 84
REGON 005740463 NIP 956-16-21-709

Za zgodność z oryginałem:

Toruń, dnia **12.06.2007**

Podpis *J. Czerwinski*

* Należy wstawić odpowiedni przepis § 17 - 19 w/w rozporządzenia w zależności od tego jakiego rodzaju kwalifikacje wnioskodawcy stwierdza w zaświadczeniu wojewódzki konserwator zabytków.

II. INFORMACJE WSTĘPNE

1. RODZAJ OBIEKTU: kamienica czynszowa z 4 ćw. XIX w.

2. LOKALIZACJA: Pl. Bernardyński 4, 61-846 Poznań

3. ZAMAWIAJĄCY: NUUA Architekci, ul. Grottgera 6/11, 60-757 Poznań

4. PODSTAWA OPRACOWANIA:

- szczegółowe oględziny budynku przeprowadzane w lipcu br.
- badania stanu zachowania obiektu, analiza technologii wykonania poszczególnych elementów
- dokumentacja fotograficzna
- analiza historyczna

5. PRZEDMIOT OPRACOWANIA: Przedmiotem opracowania jest program prac konserwatorskich na potrzeby remontu elewacji, dachów oraz klatek schodowych budynku

6. ZAKRES OPRACOWANIA

Elewacje oraz wnętrza

7. OPRACOWAŁ

mgr Krzysztof Milanowski

8. Zdjęcia

mgr Krzysztof Milanowski

III. LOKALIZACJA OBIEKTU

Kamienica czynszowa w zwartej zabudowie północnej pierzei Placu Bernardyńskiego w bloku wydzielonym ulicami: Garbary, Za Bramką oraz Ulicą Wszystkich Świętych. Zajmuje rozległą działkę nr 40 w obrębie Poznań. Znajduje się na obszarze objętym wpisem do rejestru zabytków (Zespół urbanistyczno-architektoniczny centrum miasta z układem ulic i zabudową) pod numerem A 231 z dnia 14 marca 1980 r.

IV. STAN ZACHOWANIA I PRZYCZYNY ZNISZCZEŃ

Stan zachowania budynku należy określić jako średni. W części frontowej widoczne liczne pęknięcia nadproży i uszkodzenia elewacji oraz zużycie techniczne płyt balkonowych. Pierwotna artykulacja elewacji frontowej zachowana z wyjątkiem przerobionej stolarki przejazdu bramnego i uproszczonego profilu cokołu. Sień i główna klatka schodowa zaniedbane, ale zachował się wystrój sztukatorski, balustrada schodów oraz zespół stolarek drzwiowych. We wnętrzach mieszkań zachowane licznie stolarki drzwiowe oraz w pomieszczeniach traktu frontowego sztukaterie (fasety i sporadycznie rozety sufitowe).

V. CEL I ZAKRES PRAC BUDOWLANO - KONSERWATORSKICH.

Nadrzędnym założeniem proponowanego postępowania konserwatorskiego jest przeprowadzenie kompleksowych prac budowlano-konserwatorskich obiektu z jednoczesnym wzmocnieniem i zachowaniem maksimum oryginalnej substancji zabytkowej oraz jej skutecznym zabezpieczeniem przed destrukcyjnym wpływem czynników niszczących. Jednocześnie prace budowlane i konserwatorskie winny mieć na celu przywrócenie obiektowi pierwotnego charakteru, oraz wyeksponowanie oryginalnych elementów poprzez usunięcie wszelkich wtórnych, zniekształcających formę nawarstwień. Powyższe założenia zostaną osiągnięte przez przeprowadzenie prac:

1. Budowlanych polegających na:

- uporządkowaniu nawierzchni bezpośrednio sąsiadujących z budynkiem oraz zaprojektowaniem nawierzchni podwórza;
- rozbiórce i ponownym wykonaniu zewnętrznych elementów konstrukcyjnych obiektu m.in.: zniszczonych podestów tarasów i balkonów;
- przywróceniu stabilności konstrukcyjnej budynku poprzez likwidację pęknięć nadproży;
- wymianie orynnowania i rur spustowych;
- wykonaniu prawidłowej izolacji pionowej fundamentów;

2. Konserwatorskich mających na celu:

- 2.1. konserwację i przywrócenie pierwotnego wystroju architektonicznego elewacji;
- 2.2. konserwację i zabezpieczenie pierwotnego detalu architektonicznego elewacji obiektu wraz z jego miejscową rekonstrukcją lub reprofilacją modelunku;
- 2.3. przywrócenie pierwotnego układu przestrzennego wnętrza (likwidacja wtórnych podziałów);
- 2.4. wyeksponowanie zespołu oryginalnych elementów wystroju wnętrza, np. sztukaterii poprzez usunięcie wszelkich wtórnych, zniekształcających formę nawarstwień, odsłonięcie i konserwację oryginalnych warstw malarskich;

- 2.5. konserwację zachowanych elementów – w tym balustrad czterech klatek schodowych w oparciu o zachowane elementy;
- 2.6. konserwację zachowanych oryginalnych stolarek drzwiowych traktu frontowego oraz wejść do korytarzy w klatkach schodowych oraz uzupełnienie brakujących;
- 2.7. wykonanie nowych stolarek okiennych na wzór zachowanych pierwotnych występujących w całym budynku;
- 2.8. konserwację lub rekonstrukcję metaloplastyki barier tarasów i balkonów;

VI. PROGRAM PRAC KONSERWATORSKICH

1. Wytyczne ogólne:

- Wszelkie prace konserwatorskie winny być wykonane przez specjalistyczną firmę konserwatorską, pod kierunkiem dyplomowanego konserwatora elementów i detali architektonicznych, pod nadzorem konserwatorskim oraz w ścisłej współpracy z przedstawicielami biura Miejskiego Konserwatora Zabytków.
- Przed przystąpieniem do prac należy wykonać dokładną dokumentację fotograficzną obiektu.
- Przystępując do prac należy wykonać próby oczyszczenia poszczególnych powierzchni lica ceglanego, drewnianych elementów konstrukcyjnych, wypraw tynkarskich, elementów metalowych oraz stolarki drzwiowej.
- W trakcie prac należy wykonywać bieżącą dokumentację konserwatorską.
- Po zakończeniu prac należy opracować dokumentację powykonawczą.

2. Wytyczne szczegółowe:

1. Elewacja frontowa w wielu miejscach pęknięta – należy zdiagnozować przyczyny i zagrożenia z tego wynikając a następnie dobrać metody postępowania (klamrowanie prętami spiralnymi lub poważniejsze prace konstrukcyjne). To samo dotyczy płyt balkonowych.
2. Ze względu na zniekształconą formę cokołu elewacji frontowej należy zaprojektować go w sposób spójny z zachowanym wystrojem elewacji.
3. Ponieważ lico elewacji jest mocno zanieczyszczone proponuje się wypróbować kilka metod usuwania niepożądanych nawarstwień. Od metod mechanicznych - mycia szczotkami przy użyciu ciepłej wody, do zastosowania preparatów dedykowanych do czyszczenia lica ceglanego budynków zabytkowych. Należy zamknąć wszelkie wtórne otwory wentylacyjne, rewizyjne itp. odtwarzając w ich miejscu wątek ceglany. Ze względu na długotrwałe zabrudzenie elewacji spoiny lica stały się

naturalnym magazynem zanieczyszczeń oraz szkodliwych dla muru substancji chemicznych. Proponuje się całkowite usunięcie spoin nieprawidłowych i uszkodzonych do głębokości 2 cm. i wykonanie ich na nowo. Spoiny oryginalne, stabilne i dobrze zachowane należy pozostawić.

4. Przeczyszczone lico elewacji w przyziemiu należy zbadać pod kątem nasiąkliwości i rozważyć zastosowanie preparatu hydrofobizującego w celu zabezpieczenia cegieł przed wilgocią.

2.1. Mury obwodowe.

Należy usunąć wszelkie nieczynne oraz zakłócające wystrój elewacji instalacje, zbędne przyłącza i elementy, szyldy i reklamy, kotwy stalowe, maszty, druty itp.

2.2. Lico ceglane elewacji.

1. Oczyszczyć mechanicznie powierzchnie ścian ręcznie, za pomocą szczotek, usuwając uszkodzone i luźne fragmenty lica.
2. Usunąć wszystkie spoiny na głębokość co najmniej 2 cm.
3. Wykuć niekompletne lub znacznie uszkodzone cegły i kształtki.
4. Delikatnie umyć elewację preparatem Schmutzlöser firmy Remmers, mając na uwadze, aby mechanicznie nie uszkodzić powierzchni cegieł.
5. W przypadku uporczywych zabrudzeń należy rozważyć zastosowanie preparatu Arte Mundit firmy Remmers (nie wymaga spłukiwania i nie zostawia śladu na czyszczonej powierzchni).
6. Wykonać zabiegi odsalania partii o zawyżonej zawartości soli rozpuszczalnych w wodzie, na drodze swobodnej, kapilarnej migracji roztworów soli do rozszerzonego środowiska - zalecany okład z mieszaniny piasku z bentonitem i pulpą celulozową.
7. Uzupełnić drobniejsze ubytki i wmurować brakujące cegły i kształtki nowym materiałem o identycznym formacie, maksymalnie zbliżonym kolorze i właściwościach fizycznych, jak w materiale oryginalnym.
8. Głębokie pęknięcia lica zszyć za pomocą kotew spiralnych

9. Wykonać nowe spoiny renowacyjną zaprawą z trasem Optosan Trass Fuge firmy Hufgard Optolith lub FM-Collection firmy Remmers dobierając kolor i odcień do oczyszczonych spoin oryginalnych.

2.3. Partie tynkowane.

1. Usunąć wtórne, nieprawidłowe uzupełnienia - wyprawki cementowe, haki metalowe, przewody elektryczne, etc.
2. Umyć odsłonięte lico podgrzaną wodą pod niewielkim ciśnieniem.
3. Wykonać zabiegi odsalania partii o zawyżonej zawartości soli rozpuszczalnych w wodzie, na drodze swobodnej, kapilarnej migracji roztworów soli do rozszerzonego środowiska - zalecany okład z mieszaniny piasku z bentonitem i pulpą celulozową.
4. Wykonać dezynfekcję całej powierzchni elewacji preparatem czyszczącym - np. BFA firmy Remmers.
5. Lokalnie, na osłabionych partiach tynku i detalu wykonać zabieg wzmacniający preparatem Histolith Steinfestiger firmy Caparol lub Silikatfestiger firmy Remmers.
6. Nowe wyprawy tynkarskie oraz ubytki wykonać lekką zaprawą, np. Universal oraz Fassaden Feinspachtel P firmy Caparol.
7. W miejscach mocno zawilgoconych wykonać tynkowanie renowacyjnym tynkiem podkładowym systemu WTA- np. Capatect Porengrundputz firmy Caparol, powierzchnie wykończyć szpachlówką WTA Capatect Glattspachtel.
8. Końcowe malowanie detalu i powierzchni tynkowanych wykonać w oparciu o badania stratygraficzne oraz po zatwierdzeniu próby przez nadzór konserwatorski, np. farbą Capatect SI-Fassadenfinish 130.

2.4. Elementy metalowe:

Wszystkie opierzenia blacharskie i rynny wykonać na nowo z blachy tytan-cynk w kolorze naturalnym i pozostawić niemalowane. Należy poddać konserwacji zachowane w elewacji frontowej metalowe markizy.

Elementy metaloplastyki, takie jak balustrady balkonów należy poddać następującym zabiegom konserwatorskim:

1. Ewentualny demontaż poszczególnych elementów i transport do pracowni.
2. Usunięcie starych powłok malarskich metodami mechanicznymi, chemicznymi (proponowane preparaty do wyboru po przeprowadzonych próbach.: Scansol, Techsol itp.) lub termicznymi (nagrzewnicami).
3. Usunięcie produktów korozji metodą chemiczną dowolnym preparatem.
4. Prostowanie zniszczonych elementów metalowych.
5. Rekonstrukcja i uzupełnienie ubytków metodami kowalsko-ślusarskimi.
6. Malowanie wszystkich elementów półmatowymi farbami np. Everal Semi Matt firmy Tikkurila w projektowanym kolorze.
7. Montaż wszystkich elementów *In situ*.

2.5. Elementy wystroju sztukatorskiego w budynku:

1. Usunięcie wtórnych powłok z powierzchni sztukaterii metodami mechanicznymi (cyzelowanie) oraz chemicznymi – sposób i metody czyszczenia zostaną ustalone w zależności od wyniku prób wykonanych na obiekcie (preparaty do usuwania niepożądanych powłok malarskich – do wyboru po przeprowadzonych próbach.: KEIM Dispersionsentferner, Remmers Alkutex Abbeizer, Scansol, Techsol itp.).
2. Uzupełnienie ubytków, pęknięć powierzchni lub rekonstrukcja brakujących elementów sztukaterii szpachlówką – proponowana wapienno-piaskowa zaprawa Maltamix TG firmy CTS o odpowiednio dobranej granulacji wypełniacza.
3. Cyzelowanie zatartych fragmentów sztukaterii.
4. Malowanie sztukaterii farbami wytypowanymi do malowania wewnątrz po wykonaniu próby.

2.6. Schody:

1. Usunięcie wszystkich wtórnych elementów metalowych i niemetalowych, jak gwoździe, szylidy, mocowania instalacji, tabliczki itp.
2. Oczyszczenie wszystkich elementów metodą mechaniczną z zastosowaniem preparatów chemicznych do usuwania powłok malarskich (wyboru optymalnych preparatów dokonać po przeprowadzeniu prób).

- Proponuje się zastosowanie np. preparatu **Alkutex Abbeizer** firmy Remmers lub **Remlack**.
3. Wykonanie impregnacji grzybobójczej i owadobójczej. najmniej dwukrotnie smarując preparatem **Aidol Multi GS** firmy Remmers. (Impregnacji należy dokonać na całej dostępnej powierzchni, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc trudnodostępnych).
 4. Wzmocnienie strukturalne w miejscach osłabienia drewna poprzez nasycenie bezrozpuszczalnikowymi preparatami na bazie żywicy epoksydowej **Aidol Epoxi - Holzverfestigung** lub **Aidol PU - Holzverfestigung** firmy Remmers.
 5. Ewentualne wzmocnienie konstrukcji oraz uzupełnienie brakujących elementów konstrukcyjnych, płycin, listewek lub profili o nowe, wykonane z drewna wysokiej jakości; podklejenie pęknięć drewna oraz osłabionych połączeń stolarskich.
 6. Uzupełnienie drobnych ubytków kitami akrylowymi np.: firmy Caparol lub **Colowood** firmy Tikkurila.
 7. Flekowanie większych ubytków i otworów np. po mocowaniu zamków nawierzchniowych.
 8. Wymiana zużytych elementów, np. stopnic, podstopnic w niezbędnym zakresie.
 9. Odtworzenie brakujących trałek i sekcji poręczy na wzór istniejących.
 10. Wykonanie impregnacji grzybobójczej i owadobójczej nowych elementów drewnianych smarując preparatem **Aidol Multi GS** firmy Remmers.
 11. Scalenie kolorystyczne uzupełnień z elementami oryginalnymi bejcami – proponowana wodorozcieńczalna bejca **Akvi Color AT** firmy Tikkurila.
 12. Barwienie stolarki bejcą w wybranym kolorze drewna – proponowana wodorozcieńczalna bejca **Akvi Color AT** firmy Tikkurila.
 13. Malowanie końcowe stolarki wodorozcieńczalnym lakierem akrylowym, odpornym na działanie promieni UV – proponowany lakier **Tikkurila Paneeli Assa**. W przypadku powłok tiksotropowych lub ftalowych kryjących rysunek słoików zaleca się zastosowanie farb Everal Tikkurila w barwie ustalonej na podstawie porównania z zachowanymi elementami zabytkowymi.
 14. Montaż wszystkich elementów *In situ*.

2.7. Stolarki drzwiowe, futryny i listwy przypodłogowe:

Stolarka zamykająca przejazd bramny (w zachodniej, skrajnej osi elewacji frontowej) poniżej śłemia - wtórna. Należy rozważyć jej usunięcie oraz zaprojektowanie i wykonanie nowej.

Stolarki zewnętrzne i wewnętrzne poddać następującym zabiegom:

1. Po dokładnym oznaczeniu demontaż skrzydeł drzwiowych i po zabezpieczeniu transport do pracowni; ościeża należy poddać konserwacji *in situ*.
2. Zamknięcie otworu po demontażu skrzydłami prowizorycznymi.
3. Usunięcie wszystkich wtórnych elementów metalowych i niemetalowych, jak gwoździe, szyldy, mocowania instalacji, tabliczki itp.
4. Demontaż i oczyszczenie wszystkich zachowanych, oryginalnych elementów metalowych.
5. Oczyszczenie wszystkich elementów metodą mechaniczną z zastosowaniem preparatów chemicznych do usuwania powłok malarskich (wyboru optymalnych preparatów dokonać po przeprowadzeniu prób). Proponuje się zastosowanie np. preparatu *Alkutex Abbeizer* firmy Remmers lub *Remlack*.
6. W razie konieczności wykonanie impregnacji grzybobójczej i owadobójczej. najmniej dwukrotnie smarując preparatem *Aidol Multi GS* firmy Remmers. (Impregnacji należy dokonać na całej dostępnej powierzchni, ze szczególnym uwzględnieniem miejsc trudnodostępnych).
7. Wzmocnienie strukturalne w miejscach osłabienia drewna poprzez nasycenie bezropuszczalnikowymi preparatami na bazie żywicy epoksydowej *Aidol Epoxi - Holzverfestigung* lub *Aidol PU - Holzverfestigung* firmy Remmers.
8. Ewentualne wzmocnienie konstrukcji oraz uzupełnienie brakujących elementów konstrukcyjnych, listewek lub profili o nowe, wykonane z drewna wysokiej jakości; podklejenie pęknięć drewna oraz osłabionych połączeń stolarskich.
9. Uzupełnienie drobnych ubytków kitami akrylowymi np.: firmy Caparol lub *Colowood* firmy Tikkurila.
10. Flekowanie większych ubytków, np. ubytku po mocowaniu zamka.
11. Wykonanie impregnacji grzybobójczej i owadobójczej nowych elementów drewnianych smarując preparatem *Aidol Multi GS* firmy Remmers.
12. Barwienie stolarki np. farbami do drewna firmy Tikkurila.

13. Montaż wszystkich elementów konstrukcyjnych *In situ*.
14. Montaż wszystkich zachowanych, oryginalnych elementów metalowych.
15. Uzupełnienie brakujących okuć.

VII. REKONSTRUKCJA PIERWOTNEGO OPRACOWANIA KOLORYSTYCZNEGO.

1. Elewacja frontowa.

Ze względu na zastosowane materiały pierwotna kolorystyka elewacji zachowała się w stanie oryginalnym. Wątek ceglany z twardej, licowej cegły w naturalnym, ciemnym odcieniu z jasną spoiną zestawiony jest z partiami tynkowanymi parteru i dekoracyjnych opraw okiennych. W elewacji frontowej zachowane w większości pierwotne stolarki okienne i drzwi balkonowych. Drzwi wejścia głównego oczyszczone ze starych powłok, malowane współcześnie jedną warstwą ciemnobrązowej farby.

Po oczyszczeniu elewacji proponuje się malowanie detali i powierzchni tynkowanych farbą w kolorze nr 9292 według palety Keim Exclusiv. Malowanie wszystkich stolarek farbą w kolorze RAL 8016. Metalowe balustrady malować farbą czarną. Spoinę dobrać po oczyszczeniu lica.

Fot. 1. Fragment tynkowanej oprawy okna w sąsiedztwie lica ceglanego.

Pomimo zabrudzenia i pożółknienia zapraw zachowana pierwotna kolorystyka.

Fot. 2. Uszkodzone, zwietrzałe powłoki farby na stolarce okiennej odsłaniają pierwotny, mahoniowy kolor okna.

Fot. 3. Powłoki na metalowych balustradach balkonów zachowane w stanie szczątkowym. Na fotografii dobrze widoczna pierwsza, czarna warstwa farby.

2. Elewacja tylna, elewacje oficyn.

Elewacje pokryte tynkiem cementowo-wapiennym w naturalnej kolorystyce. Nie malowane.

Po zakończeniu prac tynkarskich proponuje się malowanie wszystkich elewacji podwórzowych farbą w kolorze nr 9292 według palety Keim Exclusiv.

Balustrady balkonów malować na czarno – analogicznie do elewacji frontowej. Stolarki drzwi wejściowych malować farbą w kolorze RAL 8016. Stolarki okienne pozostawić białe, w kolorze RAL 9010.

Fot. 4. Elewacje oficyn i elewacja tylna budynku frontowego pokryte żółtymi tynkami cementowo-wapiennymi, nigdy nie malowane.

3. Główna klatka schodowa.

Powłoki malarskie sieni i głównej klatki schodowej w bardzo złym stanie. Ściany wielokrotnie malowane – na wysokości lamperii twardymi farbami olejnymi, co znacznie utrudnia odsłonięcie pierwotnej kolorystyki. W miejscach, gdzie skutecznie udało się odsłonić pierwszą warstwę ujawniła się lamperia w kolorze jasnoniebieskim oddzielona od bieli w górnej strefie ściany ciemnoniebieskim paskiem.

5. Pierwsza chronologicznie warstwa farby na ścianie bocznej klatki schodowej. Widoczny pasek odcinający lamperię.

6. Pierwsza chronologicznie warstwa farby na ścianie bocznej klatki schodowej. Odsłonięte fragmenty jasnoniebieskiej lamperii.

Stolarki drzwiowe, schody wraz z tralkami balustrady i listwami przypodłogowymi ciemnobrązowe. Pochwyt poręczy jasnozielony.

7. Ciemnobrązowa farba pierwszej warstwy na zewnętrznej stronie drzwi.

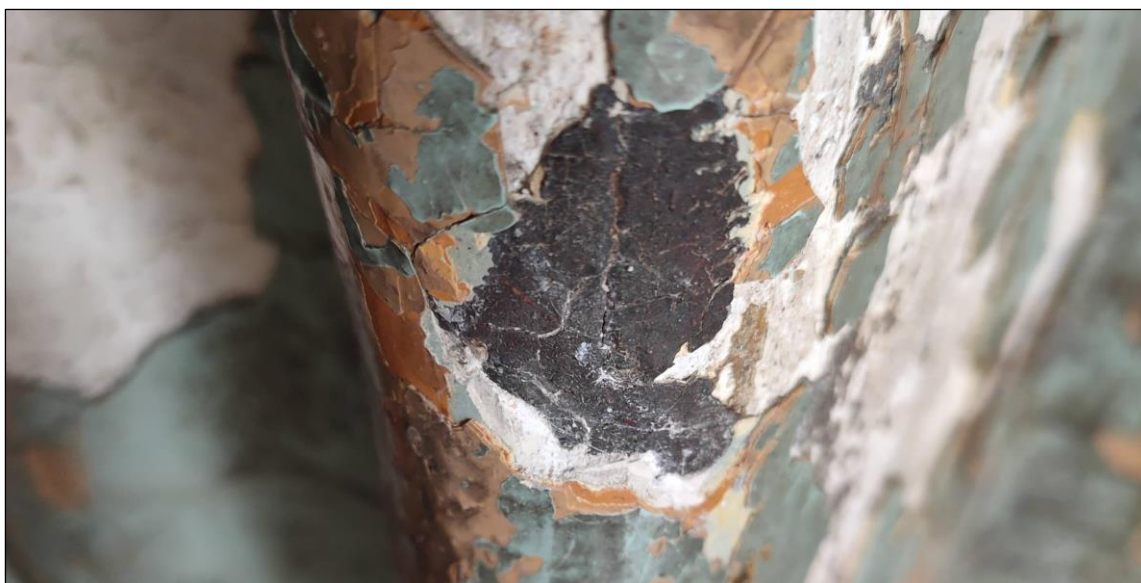

8. Pierwsza, jasnozielona warstwa farby na poręczy balustrady.

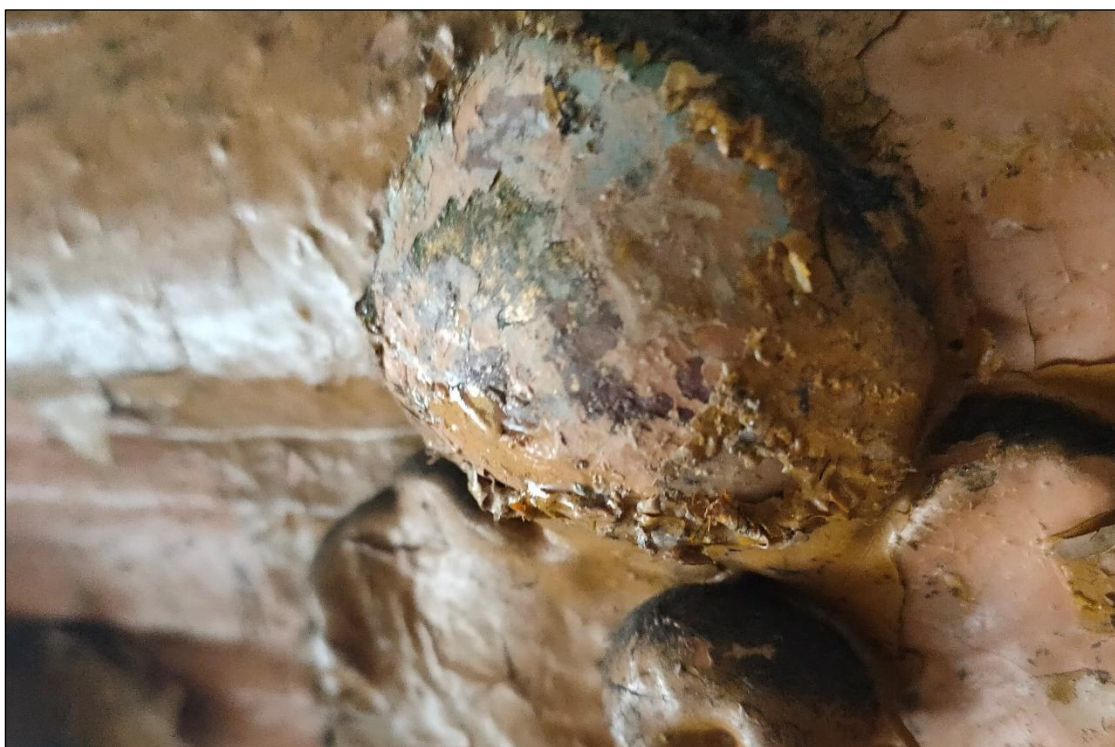
Kolorystykę sieni i klatki schodowej przedstawiono szczegółowo na rysunku nr 1.

4. Sień.

Pierwotne powłoki malarskie na ścianach i detalu sieni w stanie szczątkowym. Pokryte sztywną i twardą skorupą kolejnych warstw farb olejnych nie dają się odsłonić w stopniu pozwalającym na jednoznaczną identyfikację. Kanelowane trzony półpilastrów brunatno-czerwone. Tło ścian i sztukaterii kremowe. Detal sztukatorski ze śladami złączenia szlag metalem.

9. Pierwsza warstwa kolorystyczna na trzonie półpilastra.

10. Pozostałości złączenia na dekoracji kapiteła.

Kolorystykę sieni i klatki schodowej przedstawiono szczegółowo na rysunku nr 1.

5. Boczne klatki schodowe.

Ściany klatek schodowych opracowane skromnie, z kremową lamperią i cokołem malowanymi farbą olejną w kolorze zbliżonym do nr 9092 z palety Keim Exklusiv i białymi górnymi powierzchniami ścian i sufitów. Drewniane balustrady i poręcze oraz drzwi do mieszkań w kolorze identycznym, jak w głównej klatce schodowej – w kolorze RAL 9015.

Opracował:

mgr Krzysztof Milanowski

KRZYSZTOF MILANOWSKI
KONSERWATOR / ZABYTKOZNAWCA
NR DYPLOMU 2067